

Rezumat teza Iacob (Epuran) Cristina

„LITERATURA” JURNALELOR DE CĂLĂTORIE

Lucrarea noastră de doctorat, intitulată „*Literatura*” *jurnalelor de călătorie*, își propune derularea câtorva aspecte ale activității desfășurate pe tărâm memorialistic de către nume reprezentative ale culturii noastre din secolul al XIX-lea. Am pornit de la premisa că această manifestare a literaturii române poate susține un interes aparte, iar evidențierea unor fapte de limbă, selectate din jurnalele de călătorie parcurse, poate servi drept mărturie a evoluției limbii române literare.

Structurată în șase capitole, lucrarea noastră este construită pe ideea potrivit căreia literatura de călătorie poate fi percepută ca un instrument de translație culturală, ca un comentariu critic al propriei culturi. Totodată, călătoria, stimulată în secolul al XIX-lea și de preceptele romantice, ajută la dezvoltarea identității celui care o întreprinde, dar poate fi privită și ca o negociere între două spații și culturi: pe de o parte, cultura de acasă, familiară, pe de alta, cultura unor națiuni străine, necunoscută, ce urmează a fi înțeleasă și asimilată. Parcurgerea unor noi teritorii, contactul cu diferite popoare sunt asociate cu dobândirea cunoașterii.

Aceasta este ideea de la care am pornit atunci când am alcătuit primul capitol al lucrării noastre, intitulat „*Literatura*” *jurnalelor de călătorie din secolele al XVII-lea – al XIX-lea*. Paginile care-l compun se transformă într-o schiță în diacronie a jurnalelor de călătorie de la noi, mai precis, o sinteză a peregrinărilor în străinătate ale unor cărturari români, precum Nicolae Milescu, Dinicu Golescu, Ion Codru Drăgușanu, Dimitrie Bolintineanu, Nicolae Filimon, Vasile Alecsandri, August Treboniu Laurian, Nicolae Iorga.

Capitolul al II-lea este construit pe acțiunea de a readuce în actualitate personalitatea lui Nicolae Milescu Spătaru, covârșitoare, de altfel, pentru țările române din secolul al XVII-lea. În perioada slujbei sale în Rusia, Milescu redactează două lucrări, *Jurnal de călătorie în China* și *Descrierea Chinei*, veritabile monografii ale unor ținuturi îndepărtate, despre care cărturarul român oferă informații prețioase de viață socială, economică, administrativ-politică și culturală

Primul jurnal de călătorie tipărit, scris în limba română, îi aparține boierului muntean Dinicu Golescu. Lucrarea, *Însemnare a călătoriei mele făcută în anul 1824, 1825, 1826*, cercetată de noi sub forma aspectelor de limbă română literară pe care le scoate la iveală, formează cuprinsul celui de-al III-lea capitol din prezenta teză de doctorat. Din necesitatea de

a dovedi aspectul înnoitor al lexicului din acest jurnal, am realizat un exercițiu lingvistic: am cercetat modul în care neologismele din textul lui Dinicu Golescu se regăsesc în limba română actuală, prin urmărirea lor în *Marele dicționar de neologisme* (2008), al lui Florin Marcu.

„Literatura” jurnalelor de călătorie se întregește și capătă consistență în secolul al XIX-lea prin lucrarea, *Peregrinul transilvan*, a lui Ion Codru Drăgușanu. În capitolul al IV-lea, am realizat o scurtă monografie a omului și operei, oprindu-ne, în mod special, asupra faptelor de limbă.

Capitolul al V-lea este dedicat lui Nicolae Filimon, călător prin Europa, și rezultatului acestui pelerinaj, anume lucrarea *Escursiuni în Germania meridională. Memorii artistice, istorice și critice*, din anul 1858. Memorialul filimonesc e un mozaic, unic în epocă, căci de-a lungul paginilor descriptive despre diferite țări europene, sunt inserate note pamfletare, însemnări reportericești, precum și scrieri cu caracter beletristic.

Ultimul capitol al lucrării noastre prezintă însemnările de călătorie ale lui August Treboniu Laurian. Întreprinderea este cu atât mai specială, cu cât aceste note ale cărturarului ardelean nu sunt reunite într-o lucrare. Ele au fost reproduse, sub forma unei anexe, în monografia lui Ilie Popescu Teiușan și Vasile Netea, intitulată *August Treboniu Laurian, Viața și activitatea sa*.

Construită pe secvențele pe care le-am evidențiat anterior, lucrarea noastră de doctorat nu a urmărit evoluția jurnalului ca gen literar, căci o astfel de acțiune o putem găsi în istoriile literare și în dicționarele de literatură română consacrate. Ceea ce am dorit să evidențiem este modul în care câțiva oameni de cultură de la noi, plecați în călătorii pe meleaguri străine, au surprins fascinația necunoscutului într-o limbă română care merită a fi cercetată pentru încărcăturile neologice ce se substituie, în numeroase cazuri, cuvintelor de vocabular românesc comun. Pe lângă fondul literar, îmbogățit, fără îndoială, prin aceste jurnale de călătorie, și fondul lexical urmează calea modernizării.